

scandalis: item: *Væ homini illi per quem scandalum venit.* Idem fecit Deus antequam diluvium immitteret, annis centum et viginti, per Noen id commiando: idem ante excidium Jerosolymæ a Tito factum. Inventus est enim in civitate homo rusticanus nomine Jesus, qui per annos septem et menses quinque continuo clamabat: *Væ, væ Jerosolymis*, id fecit usque dum urbs obsideretur: ubi supra murum circumiens vociferabatur: *Væ, væ civitati ac templo ac populo*, Joseph. lib. VII. de bello, c. XII. Baron. anno 65. Rursum ante ultimum ejusdem urbis excidium quod factum ab Hadriano imper. cum sepulcrum Davidis et Salomonis sponte corrui, ut refert Dio in Hadriano. Similia prodigia ad revocandos a peccandi libidine mortales ostensa sunt antequam Lombardi Italiam vastarent, igneæ scilicet acies in cælo sanguine coruscantes, teste S. Gregor. lib. III. dial. cap. XXXVIII. et ante persecutionem Wandalicam Hunerici regis in Africa apud Victor. Uticens. lib. II. Wand. Quin et nostro sæculo talia contigerunt, quando nimirum cometa diuturnum in imperio bellum nobis verissime portendit: alibi sanguinea pluvia idem demonstravit, etc. Et quid hæc omnia nisi divinæ misericordiæ argumenta, qui antequam feriat, imo ne feriat, dat: *Metuentibus se significationem, ut fugiant a facie arcus.* Hoc igitur beneficii præstat noster Jesus mundo in hodierno evangelio, dum per universum orbem clamat etiamnum ex ore concionatorum: *Væ, væ mundo: væ mundo a scandalis: væ homini illi, per quem scandalum venit.* Primum væ, ut ne scandalum capiamus; alterum ut ne demus. Vidit nimirum Dominus quantis in altero sæculo tormentis plectantur scandala. Unde ad nos clamat monens ut ea caveamus.

IV. Cernimus patientem, dum discipulorum ambitionem et concertationem silens toleravit ac dissimulans, (siquidem in via inter se disputaverant, quis eorum major esset, inquit S. Marcus, cap. IX.) quorum cogitationes videns Dominus interrogavit eos: *Quid in via tractabitis?* Et hinc cæperunt eum interrogare: *Quis major esset?* Non inter ipsos, (ne proderent suam contentionem, sed in regno cælorum. Deinde, dum tot gravia scandala, quæ in abyssum mergi digna asserit, tolerat in mundo et patitur ut alter alteri laqueos tendat et offendiculum ponat. Nemo nostrum ferre posset, si petulantes pueros cerneret in via foveas excitare, alibi laqueos ponere, alibi prægrandes lapides objicere, quia cæcis et aliis incautis ambulandum esset. At hujusmodi foveis, offendiculis et laqueis plenum esse mundum vidit S. Antonius. Profecto tanta est scandali gra-

vitas ut lapide molari emergi debeat in abyssum (propterea scilicet quod id terra sustinere nequeat), quanta erit Dei patientia, quæ tot scandala tolerat? Neque unus tantum scandalo vulneratur et perimitur, sed complures alii.

V. Cernimus veracem; quod enim dixit: *Necesse est ut veniant scandala;* supposita scilicet, quam prævidit, hominum malitia et perversitate, id nostro etiam sæculo nimis verum deprehendimus in quocumque statu. Quanta enim in religione scandala præbent in primis aliqui prælati, qui ex suis domiciliis aulas faciunt, et vivunt velut principes aut comites, multo stipati famulatio, splendido victu et vestitu? Deinde, monachi vagabundi, qui cum ob dissolutionem in monasteriis tolerari nequeunt, ut sæculo discurrunt, nummos stipatim emungunt, rursumque abliguriunt sibi et aliis onerosi? His enim dicitur id Malach. II. *Vos autem recessistis de via, et scandalizastis plurimos in lege: irritum fecistis pactum Levi.* Quanta in clero scandala? Videre est, clericos qui tametsi ad sacerdotium nunquam aspirant, tot nihilominus beneficiis et dignitatibus onusti sunt, quot conchylibus peregrini S. Jacobi. Aliorum vita dissoluta, impura, lurida, rusticana et prorsus sæcularis est, plurimorum ingenti scandalo; vel inde graviori quod illorum presules aliqui talia non emendent, manus facile nimis imponant, sæcularia tantum tractent et curent, ad clerum et profectum animarum parum attendant. Quibus id Ose. II. dicitur: *Audite hoc sacerdotes, quia vobis judicium est: quoniam laqueus facti estis speculationi* (id est, episcopatu vel parochiæ vestræ) *et rete super montem Thabor.* Quanta in multis sæculi principibus et magistratibus, qui omnia sibi licere rati, nihil non æquum ducunt, quod efficere vel obtinere possunt quocumque tandem titulo: *Qui alligant subditis onera gravia, ipsa ea digito suo nolunt movere?* Quanta in nobilium statu, qui intoleranda vestium novitate et splendore non opes tantum exhauriunt, sed et alios pervertunt ac libidini fomitem præbent? Quanta in juvenibus alienæ castitati insidiantibus, qui oculos habent: *Plenos adulterii et incessabilis delicti?* ut dicitur II. Petr. III. Quanta in mulieribus, quæ meretricio cultu ad libidinem alios provocant, de quibus Isa. XIII. ait: *Pro eo quod elevata sunt filix et ambulaverunt extento collo et nutibus oculorum ibant et plaudebant, ambulabant et pedibus suis composito gradu incedebant; decalvabit Dominus verticem filiarum Sion, etc.* Quanta in cauponibus, qui domos suas faciunt retia diaboli ad capiendas animas ludis, choreis, ebrietatibus, jurgiis, impudiciis, fraudibus, mendaciis, perjuriis?

VI. Cernimus dominatorem Dominum Deum, pavendum, tremendum, siquidem, ut aperte docet, eos qui scandalis aliorum depravantur, missurus est in gehennam ignis æterni. Quis autem comprehendat quid sit gehenna? Quid gehennæ ignis? Ignis æternus? Gehenna fuit, teste S. Hieronymo, in Matth. X. et Jer. VII. vallis prope Jerusalem nemorosa, in qua Judæi ethnicorum morem secuti, olim filios suos idolo Moloch immolabant et cremabant. Erat autem idolum humana forma, æneum, instar fornacis concavum. Adhibito autem intus igni inflammabatur et ignebatur: illius deinde in manibus puer immolandum collocabatur et miserandum in modum incendebatur, sacrificulis interim tympana pulsantibus, ne parentes ejulatus filiorum audirent, iisque auditis ad lamenta et commiserationem moverentur, sed potius ab idolo absque dolore exceptos crederent. Unde locus ille *tophet* appellatus, quod tympanum significat. Hoc ergo immanissimum et credulissimum supplicium Christum tartarum appellat. Primo, quia in eo Deus filios suos rebelles et contumaces, abjectos in centrum terræ (quæ ibidem ignita eos excipit et in se claudit, stringitque veluti statua Moloch) et dæmoni quasi immolatos sævissimo igne comburit. Deinde, sine commiseratione supplicium eorum spectat, nec tamen ejulatus et lamenta exaudit per omnem æternitatem. Hoc est quod apud Marcum Dominus ait, gehennæ istius pœnas declarans: *Ubi, inquit, vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur.* Vermis ille immortalis vel est proprie dictus vermis, ut multi volunt, vel remorsus conscientiæ qui, ut ait Innocentius III. libr. III. de contemptu mundi: *Damnatos tripliciter lacerabit, affliget memoria, sera turbabit penitentia, torquet angustia.* Hunc ergo vermem, auditores, hunc ignem metuamus et fugiamus totis viribus. Dicamus cum S. Bernardo, l. V. de considerat. cap. XII. « Horreo vermem mordacem et mortem vivacem: horreo incidere in manus mortis viventis et vitæ morientis. Hæc est secunda mors, quæ nunquam peroccidit sed semper occidit. Quis det illis semel mori ut non moriantur in æternum? Qui dicunt montibus: *Cadite super nos, et collibus: Operite nos, quid nisi mortem mortis beneficio aut finire aut evadere volunt?* Denique, invocabunt mortem, ait, et non veniet. Intuere id clarius. Constat immortalem animam esse, nec aliquando absque sua memoria vivere, ne non animam aliquando esse contingat. Itaque durante anima durat et memoria. Sed qualis? Fœda flagitiis, horrida facinoribus, vanitate tumida, contemptu hispida et neglecta. Quæ priora transierunt, et non transierunt. Transierunt a manu, sed non a mente.

Quod factum est, factum non esse non potest. Proinde et si facere in tempore fuit, sed fecisse in sempiternum manet. Non transibit cum tempora transit. In æternum ergo necesse est cruciet, quod perperam te egisse in æternum memineris. » Sic Bernardus.

Cæterum quia hæc, quæ de gehenna loquuntur ss. litteræ et sancti patres, ægre audiuntur et difficile creduntur, voluit Deus aliis et aliis sæculis, certis quibusdam hominibus commonstrare per visiones vel ostenta. Narrat Sanctus Gregorius, lib. IV. dialog. cuidam Stephano, Romano, ostensas inferorum pœnas, specie cujusdam tenebrosii fluvii, qui fœtoris intolerabilis nebulam exhalabat, in quem collabebantur ex angusto ponte, quotquot gravium scelerum rei transibant. Joannes Damascenus, in historia Barlaam et Josaphat, cap. XXX. refert Josaphatum per visum fuisse abductum ad spectandam tam electarum, quam reprobarum animarum habitacula. Et hæc quidem ita describit: « Obscura prorsus ac tenebrosa caligo erat atque afflictione ac tumultu totus ille locus redundabat. Illic ignis fornax accendebatur et carnificum vermium genus serpebat ultricesque virtutes fornaci imminebant. Ac nonnulli miserum in modum igni conflagrabant voxque hujusmodi audiebatur: *Hic sceleratorum locus est, hic eorum cruciatus, qui fœdis flagitiis seipos contaminaverunt.* » Quid Angelicus ille Dritelmus Angliæ suæ narraverit de pœnis infernorum, alibi ex venerabili Beda narravimus. Recentius est illud quod in Mexicana provincia ad instructionem recentium Christianorum contigit, anno Domini 1596.

Erat in oppido quodam medicus, tanta morbi pressus gravitate, ut die quacum sensibus omnibus destitutus, pro mortuo haberetur, jacuit exanimi similis horas multas: ad eum vocatus quidam societatis Jesu sacerdos, qui loca illa peragrabat, ægrotos levandi causa, cum explorato venarum pulsu, nullum in eo vitæ residuum sensisset, ratus illum esse mortuum, quando nihil aliud supererat, funebrem illi ex forma Ecclesiæ psalmodiam, cæremoniamque persolvit: ut cum maturum esset, terræ mandaretur. Interim alios ejusdem oppidi ægrotos adit, cum ecce tibi post duas horas, exanimis ille ægrotus, quasi somno experrectus, sacerdotem, cui peccata confiteatur, accersi postulat; advenit pater admirationis plenus, ægroti excipit confessionem; qua peracta rogat sacerdos ægrotum ut quæ in eo mentis excessu viderit, audire ne gravaretur. Narravit se in latam quamdam viam, et spatiosam esse deductum, per quam innumerabiles homines iter facerent: hanc autem quo longius tenderet, eo

magis in arctum coaretari, donec in vastum quemdam hiatus, immensamque voraginem desineret, quo cum descendisset in eas angustias devenisse, unde se non posset expedire, omni tum progrediendi, tum regrediendi adempta potestate. Conjectis inde oculis in objecta præcipit, vastam quasi calcariam fornacem vidisse ingenti igne succensam, inde has voces accepisse: ad verbum refero: *Nunc scelerati ebrietatis, turpitudinis, et rapinarum penas luetis: nunc illatas pauperibus injurias ulciscemur.* Harum vocum terrore percussus, sese a viro admiranda specie in manu apprehensum, ex angustiis illis, impeditisque ac confragosis salebris ereptum in summum montis jugum, indeque aspera, et lapidosa semita in latissimam, amenissimamque planitiem, perpetua viriditate, gratissimorum florum specie vernantem esse deductum; inde in locum clariore lumine lucentem devenisse, ibi portam majore adhuc splendore fulgentem, intrare conatum a duce suo retentum esse, monitumque iterum rediret in vitam: animique sordes confessione perpuraret, tunc ipsi intra eam portam ingressum expeditum fore. Admoneigitur, subjecit ille, veneficam illam popularem tuam horum suppliciorum quæ vidisti: mortem propere illi immi-

AUCTARIUM.

CONCIO I.

NOMINE MICHAELIS TERRENTUR QUATUOR LUCIFERI.

I. Qui arcana Dei investigare volunt. — II. Qui judicare audent proximos. — III. Superbi et libertini. — IV. Qui peccato mortali Deum offendunt.

THEMA.

Mi cha El? Quis ut Deus? Apoc. XII.

De pavone scribit Ulysses Aldrovandus, lib. XIII. ornithologiæ, cap. I. eum voce sua terrere venenata animalia, adeo ut in iis locis in quibus auditur, morari diu nequeant. Pavo avium regina est pulchritudine omnes superans; quam etiam ob causam vulgo dicitur vestem habere angeli. Michaelis igitur archangeli typus quidam est, tum quia ipse angelorum princeps, pulchritudine omnes superat; tum quia voce sua *mi cha El*, hoc est, *Quis ut Deus?* terruit et a cælo exturbavit Luciferum et socios, peccati veneno infectos angelos. Jure igitur ab ea voce nomen infectos angelos. Jure igitur ab ea voce nomen accepit, sicut Pavo a pavore, quo corripit serpentes. Porro ca-

nere, æternaque supplicia fornacis, quam spectasti, nisi animum male actæ vitæ pœnitudo subeat. Caciquium quoque (hoc titulo indigenæ dynastæ oppidorum domini afficiuntur: et hic christiana sacra jam susceperat) in venerem adjecit, et crapulam effusam, qui, quo procacius in omnium turpitudinum cæno volutetur, vestes induit muliebres; mone ut mature sibi consulat; et per confessionem peccatorum vim irati numinis a se avertat. Quæ cum narrasset, omnium sacramentorum præsidio munitus, triginta tantum vixit horis, ex annal. societ. anno 1596. sub coll. Mexic. ad ædes S. Gregor.

Postquam ergo Deus tot horrendis imaginibus depinxit nobis tartarum, videmus, opinor, quam verum sit quod ait Dominus, melius esse læso et contracto corpore intrare in vitam æternam, quam integro et sano mitti in gehennam. Quæ enim supplicia, quæ tormenta, quos cruciatus, quos ignes, quas rotas, quas cruces non eligerent damnati, si æternas illas pœnas cum temporalibus commutare possent? Ergo ut gehennam illam ibi evitemus, hic eam cogitatione sedulo versemus: aspiciamus eam a longe ne videamus prope, etc.

codæmones, quos e cælo expulit Michael, videntur non in orcum dumtaxat, sed et in terram corruisse. Reperiuntur enim inter homines etiam venenata quædam animalia, non absimilia Lucifero et cohorti ejus, quæ et ipsa clamant: *In cælum conscendam; super astra Dei exaltabo solium meum; sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis; ascendam super altitudinem nubium; similis ero Altissimo*, Isa. XIV. Hos igitur terrere, et si fieri potest, eliminare volumus voce Michaelis.

I. Reperiuntur qui arcana Dei quædam, soli Deo perspecta, investigare et nosse volunt. Videntur isti dicere: *In cælum ascendam*: adeoque velle Deo pares esse; uti sunt primo, qui altiora se, quæ Deus revelare noluit, investigare conantur; veluti suam prædestinationem, et alia Dei secreta, providentias et consilia: item qui mysteria altissima suo intellectu metiri et penetrare sensibus: denique, quæ cujusque statum et caput transcendent, scire volunt. Contra quos ait Ecclesiasticus, c. III. *Altiora te ne quæsieris; sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper.* Similes hi sunt, secundum Philonem, lib. de confus. lin-

guarum, filiis Noe, qui dicebant: *Venite, faciamus nobis turrim, cujus culmen pertingat ad cælum*; quasi enim ad cælum usque ædificare et ascendere volunt, qui suo intellectu investigant, quæ Deus in cælo occulta esse voluit. Verum sicut tota terra non sufficeret, etiam si in modum turris supponeretur, ut cælum attingere posset; ita etiam, si omnes humani intellectus et ingenia in unum coirent, nequaquam tamen arcana Dei penetrare possent. Quare sicut structores Babel linguarum confusione puniti sunt, ut se mutuo non intelligerent; ita et scrutatores illi, quo plus scrutantur, eo minus inveniunt, et quandoque incidunt vel in stultitiam, vel in hæresim. Scriptum enim est Proverb. XXV. *Scrutator majestatis opprimetur a gloria*: quomodo, scilicet, infans soli expositus fit luscus aut cæcus; quomodo pelvi ignita excæcantur oculi; quomodo lucipetæ se adurunt prope nimis lumini advolantes; quomodo denique auri fossores, cum nimis profunde fodiunt, ruinis opprimuntur. Petrus Sanchez, tract. de regno Dei, l. V. c. IV. scribit regem quemdam fieri curasse alveare vitreum hoc fine, ut in eo labores apum spectaret. Sed ingressæ apes motum alveare cera obdlexerunt, ita ut bonus rex nihil omnino videre posset. Ergo apes non patiuntur inspicere suam artem; et Deus, qui, Salomone teste, III. Reg. VIII. *Dixit ut habitaret in nebula*, patietur inspicere arcana sua? In vita S. Winoci abb. refert Surius, 6. novemb. quemdam ejus fratrem curiosius inspexisse molam, quæ ob sancti merita divinitus gyrabatur. Verum, ob ejus obtutum, illico stetit mola, et ipse inspector cæcitate plexus est. Scimus denique quid contigerit Bethsamitis, I. Regum VI. quando quinquaginta millia occisi sunt, ob introspectam curiosius fœderis arcam. Neque mirum tam graviter puniri hanc præsumptionem, quia tales ambiunt quodammodo conscendere in cælum, et quasi Deo se æquare, imo et præferre, conantes mare illud immensum includere in vasculo cordis seu intellectus sui: quis autem nescit continens majus et capacius esse contento? Ergo *mi cha El: quis ut Deus?*

Secundo, qui multa nimis, adeoque ad se non pertinentia, scire volunt: quid in hac vel illa civitate vel domo fiat; quid isti inter se colloquantur; quid struant vel machinentur vicini; quid consultant senatores; quid imperator; quid in mundo fiat. De hujusmodi curiosis dicere solemus: *Iste debet omnia scire.* Si omnia, ergo Deo similis esse cupit: solus enim Deus omnia scit. Contra hos Ecclesiasticus, cap. cit. addit hoc præceptum: *In supervacaneis rebus noli scrutari multipliciter, et in pluribus ejus operibus non eris curio-*

sus: et Salomon, Prov. XXV. cit. *Qui mel multum comedit, non est ei bonum*: denique, apostolus ad Roman. XII. *Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.* Ut enim nimis cibi potusque ingurgitatio vires corporis et animi debilitat, morbosque accersit: et sicut mel nimium comestum nocet, corpus gravat, bilem ciet et vomitum provocat; ita curiosa rerum inutilium et nihil ad nos pertinentium inquisitio mentem dissolvit, et sui obliviosum facit, gravat superfluis curis, provocat ad garrulitatem, detractiones, censuras, etc. Præcepit Deus, Exod. XII. *Si minor est numerus (in aliqua domo) ut sufficere possit ad vescendum agnum, assumet vicinum suum.* Maluit enim Deus ut vicinus vocaretur ad cenam agni, quam ut parva familia sacro illo epulo se infarciret nimium; quo disceremus non implere nimis stomachum seu appetitum nostrum in scrutandis rebus etiam sacris, quarum capaces non sumus: *Nec plus sapere quam oportet, sed ad sobrietatem*, ad Rom. XII.

Tertio, qui futura contingentia, etiam quæ a libero arbitrio dependent, vaticinari præsumunt; veluti quæ sors vel mors cuique obventura sit. Hi enim impudenter Deo similes esse volunt, uti expresse eis objicit Isaias, c. XLI. *Annuntiate quæ ventura sunt*, inquit, *in futurum, et sciemus quia dii estis vos*, quasi diceret: Dei istud est; requiritur enim ad hoc infinita vis cognoscendi, quæ tempora omnia ambiat et præcurrat. Unde Deus hanc cognitionem adeo reservavit, ut nec quid in crastinum, imo quid proximo instanti futurum sit, aperire nobis voluerit. Ut vero aliqua prævideri possint, quæ necessarias habent causas, uti eclipses, non tamen ea, quæ a libertate hominum dependent; atque ut possint aliqua sidera in humana corpora disponenda vel immutanda: ea tamen impressiones facile immutare et elidi possunt per liberum arbitrium, disciplinam, preces, virtutum studium, etc. Unde card. Reginaldus Polus astrologo cuidam, altiores adhuc honores ex horoscopo sibi prædicenti, respondit, eum falli, nec rem bene perspexisse: *Eo quod secunda ejus nativitas (qua Christianus factus est) primam delevisset*, Boter. de dictis memorab. Et tamen reperiuntur adhuc quam plurimi Christiani, qui divinam hanc scientiam æmulantur cum primis suis parentibus, quibus instillavit serpens: *Eritis sicut dii, scientes bonum et malum.* Et sane qui has artes sectantur, profitentur quidem scientiam, quasi valde lucrosam; interim tamen semper egent, et abjecti sunt, proscribuntur et deridentur, non solum a Christianis, sed etiam a gentilibus. Nam et Tiberius imperator Christo in terris agente annum decimum octavum exteros qui-

dem astrologos necavit, cives vero extorres fecit, teste Dione, l. LVII. Et Ecclesia præcipit episcopis, ut tales e communione fidelium ejiciant, velut diaboli mancipia, causa XXVI. qu. V. cap. Non liceat.

I. Qui judicare audent proximos, præsertim de internis actionibus et intentionibus. Cum enim solus Deus sit cardiognostes, seu cordium scrutator (testante ipso Jerem. XVII. *Pravum est cor hominis et inscrutabile: quis cognoscat illud? Ego Dominus scrutans cor et renes probans*); qui alios de occultis cogitationibus judicant, plane se Deo æquare conantur, et videntur dicere cum Lucifero: *Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo*. Nubes quasi velata sunt hominum corda, eorumque cogitationes et intentiones, quas naturaliter nec angeli possunt cognoscere, nisi voce aut signo prodantur. Cum vero actiones hominum, quæ ex natura sua malæ non sunt, pendeant ex intentione agentium, consequens est, ut qui de illis pravum fert judicium, nubes transcendere et Dei similitudinem sibi attribueret velit. Unde S. Augustinus, sent. XXI. ait: *De occultis cordis alieni temere judicare peccatum est: et eum, cujus non videntur nisi bona opera, iniquum est ex suspitione reprehendere, cum eorum, quæ hominis sunt incognita, solus Deus judex sit*. Diogenes fertur aliquem, qui mira quadam de cælis et sideribus asseverabat, sic interrogasse: *Quam nuper tu de cælo venisti?* Pari modo interrogari posset, qui de cordis intentionibus proximum dijudicat. Quam nuper tu prodiisti de illius pectore? Et hinc fortassis est, quod legamus sæpius a dæmone correptos atque obsessos, qui aliorum animas temere judicarunt, ut haberent in se malum genium corporis sui hospitem, qui eum sine causa in aliis quæsiyerunt: et qui Dei similitudinem affectabant, dæmonis acciperent. Ita sane is, qui Sanctum Vitalium, meretricum expugnatorem, pro fornicario habuit et alapam cecidit, a dæmone vicissim et alapam accepit et obsessus est tamdiu, donec in Vitalii cella, ipso jam defuncto, simplex ei fieret, ubi et in pavimento cælitus scriptum invenit: *Viri Alexandrini, nolite ante tempus judicare, quoadusque Dominus veniat*, in vita S. Joannis eleemosynarii, cap. XXXV. Taceo Totilam Gotthorum regem, qui cum S. Cassium Narnien. episcopum e rubicunda facie vinolentum judicasset, mox ejus spatharium dæmon invasit ac vexavit loco heri sui, apud S. Gregor. III. dial. cap. VI. Ac licet nosset aliquis mentem alterius pravam in suis actionibus, necdum tamen liceret ei ipsum judicare; ait enim apostolus ad Roman. XIV. *Tu quis es, qui iudicas alienum servum?* Et Jacobus IV. *Unus est legislator et iudex,*

qui potest perdere et liberare. Tu autem quis es, qui iudicas proximum? quasi diceret: Quam temerarius! Cum nec legislator nec iudex sis, nec perdere aut salvare, sed potius ipse iudicandus, perdi et salvari queas, quare Dei jus usurpas? Hinc in vitis pp. legimus eremicolam, qui ex falsis indicis fratrem iudicarat, hanc ex alto audisse se vocem: *Homines mihi rebelles facti, in meam juris dictionem perditæ involarunt*.

III. Superbi et libertini, qui nullo modo jugo se subicere, sed exleges et liberi ab omni subjectione esse volunt, quales non paucos reperies hoc tempore, inter nobiles præsertim, juxta Salust. in Jugurth. *Superbia commune nobilitatis malum*. Invadunt hi privilegium Dei, qui solus superiorem nec habet, nec habere potest, cum sit ipse supremus omnium legislator: *Ego Dominus, et non est alter*, inquit Isa. XLV. Dicunt hi illud Luciferi: *Super astra Dei exaltabo solium meum*, q. d. astra transcendam et imperabo ipsis. Non tulit hoc in Lucifero Deus, nec in aliis ferre potest; quia: *Deus superbis resistit*, I. Petr. V. *tamquam suæ contumeliæ propulsator*, aut S. Ambrosius, in Psal. CXVIII. *Quoddam veluti suscepti adversus superbiam speciale bellum, tamquam dicat: Meus est iste adversarius: mihi debetur ista congressio*. Talis erat in primis superba illa Babylon, velut mundi domina et regina, quæ ait Isa. XLVII. *Ego sum, et præter me non est altera*; quia omnibus regibus imperare, et nulli servire voluit: talis ejus rex Nabuchodonosor, qui in statua aurea a se erecta, adorari, Dan. III. tales insani illi et fastu pleni imperatores; Diocletianus, qui se fratrem solis et lunæ haberi; Heliogabalus, qui nomine a sole desumpto, quasi alter sol videri et coli; Caligula, qui lunæ maritus reputari, et pro deo haberi; Cosrhoes Persarum rex, qui in curru aureo triumphali, tonitrua, fulmina, pluvias emittente velut alter deus trahi voluit. Denique omnes filii Belial, hoc est, absque jugo, qui solvunt arbitrato suo, et dicunt cum Pharaone: *Nescio Dominum*, Exod. V. et cum exlegibus illis: *Non serviam*, Jerem. II. Quid hi aliud agunt, nisi quod se ipsos et proprium suum caput ac iudicium fingunt et constituunt sibi in Deum, seu potius idolum? Ita enim Samuel, I. Reg. XV. ait ad Saulem: *Quasi scelus idololatricæ est, nolle acquiescere*. Quæ ratione? « Quia (inquit S. Gregor. in eum locum) inobedienciæ suæ obstinatione nemo persisteret, si propositi sui figmentum in corde quasi idolum non gestaret. Et dum conceptus mentis propositum se acturum deliberat, quasi ad adorandum simulacrum se inclinat. At quemadmodum mundus non fert duos soles, uti dixit Alexander M. Dario regi: ita nec Deus alium sibi similem. »

Area Dei noluit juxta se ferre idolum Dagon (quem aliqui Jovem putant fuisse); sed prostravit semel et iterum, ita ut Dagon velut victus terram osculari coactus fuerit, dum area in sublimi velut victrix staret, I. Reg. V. ita et filii Belial, qui idolum libertatis in corde suo erigunt, stare coram area (in qua lex Dei continebatur) seu coram Deo nequeunt, sed turpiter tandem corruunt. Unde apostolus, II. Cor. VI. ait: *Quæ conventio Christi ad Belial?* Ejus scilicet, qui ad mortem usque Patri fuit obediens, cum homine exlege et absque jugo? Perdit hic, ut Dagon, caput suum, in quo idolum iudicii proprii constituit, et duas palmas manuum, quibus vincula legum rupit et jugum confregit, cum ad inferos prostratus fuerit; quamquam hi filii Belial, etiam in hoc sæculo sæpe prosternuntur ac decapitantur super suo supercilio. Sensit in primis id Saul rex, ad quem verba illa Samuel locutus fuit, mox adjiciens hoc fulmen: *Pro eo ergo quod abjecisti sermonem Domini, abjecit te Dominus, ne sis rex*: abjecit, inquit, velut sputum ex ore, aut mucum e naribus, cadaver et carcinoma et domo et manibus. Sensit superba illa Babylon, quæ non semel, sed quinque prostrata et solo æquata, adeoque ferarum tantum habitaculum facta fuit, apud Cornel. in c. L. Jerem. sensit Nabuchodonosor, quando e regno ejectus et ad bestias in silvas damnatus est, similis eis effectus, Dan. IV. sensit Diocletianus, nam qui prius, ut dixi, animo superbissimo intumuerat, demum corpore etiam inflatus est, eoque disrupto, emarcuit et lingua veribus scatente ac fœtente, canis instar latrans, expiravit, teste Nicephoro, l. VII. c. XX. Sigonio, anno 297. sensit Heliogabalus, qui licet morti sponte sibi inferendæ parasset funes sericos, gladios aureos, venena in gemmis, quibus se occideret, si vis urgeret, altissimam turrim, substratis aureis gemmatisque tabulis, in quas se præcipitaret (dicebat enim mortem suam pretiosam esse debere, ut diceretur nemo sic periisse), nihil tamen ista valuerunt; nam preventus ab insidiatoribus, cum non haberet quo fugeret, in latrinam se demersit, tractus postea sordidissime per plateas, Lamprid. Herodian. Sab. sensit Caligula, qui pridie quam periret, somniavit se in cælo juxta Jovis solium stantem (plane sicut Dagon juxta aream) pedis ejus dextri pollice impulsam, et in terram exturbatum fuisse; postridie triginta vulneribus a suis occisus est, Sueton. sensit rex Cosrhoes, qui ab Heraclio victus, post fugam a proprio filio trucidatus est, Baron. anno 614. sensit impius et inflatus Julianus, qui, deturbata Christi imagine e domo hæmorrhœissæ, suam in Christi Domini locum reposuerat, quan-

do ea fulmine dejecta est, Sozom. l. V. c. XX. sensit Herodes Agrippa, quando populum sibi acclamantem, *Dei voces et non hominis* non compe-scuit, sed assentiendo, Dei honorem sibi tribuit; ideoque confestim ab angelo percussus est, Act. XII. et a vermibus consumptus. Sic nimirum novit Deus humiliare et prosternere filios Belial, jugi omnis ipsiusque Dei contemptores.

IV. Alii sine numero, qui peccato mortali Deum impugnare, et quasi e sede sua exturbare conantur. Videntur hi dicere cum Lucifero: *Sedebit in monte testamenti, in lateribus aquilonis*, q. d. in Dei throno, vel in æquali, ut in templo Salomonis, quod erat in monte ad aquilonem urbis. Sed dicetis: Quomodo per peccatum mortiferum, vult homo sedere in Dei throno? Respondeo: Dum quis ut suæ vel alieni voluntati serviat, divinam legem contemnit et violat, is suæ aut alienæ voluntati potius obsequitur quam divinæ; itaque interpretative suam voluntatem deum sibi constituit, ipsique Deo præfert et opponit. Sic enim ad Heli per virum Dei ait Dominus: *Magis honorasti filios tuos quam me*, I. Reg. H. Ne enim corrigeret delinquentes, contristaret filios, maluit, quantum in ipso erat, contristare Deum legislatorem, cujus templum permisit violari filiorum sacrilegio. Hoc vero quid est aliud, quam exturbare velle Deum e throno suo, et alium vel seipsum in eo collocare? Hic est veterum Patrum sensus, et frequens dicendi modus. Unus in præsentia sufficiat Hieronymus in id Psal. LXXX. *Non erit in te deus recens. Cui deus, inquit, venter est, deus et recens est. Quotcumque vitia habemus, quotcumque peccata, recentes tot habemus deos: iratus sum, ira mihi deus est: vidi mulierem et concupivi, libido mihi deus est, unusquisque enim quod cupit et veneratur, hoc illi deus est*. Sic ille. Eodem modo si quisquam præcepta Dei contemnit, ut hominis obsequatur imperio, aut ut hominem opibus vel honoribus augeat atque nobilitet; ille hominem magis respicit et honorat quam Deum. Certe etiam apud politicos, qui regis edicto se opponit, hoc ipso regni insidiator habetur. Hinc rex Nabuchodonosor, cum regiones, quas suo subjugare volebat imperio, mandato ejus contradixissent, et legatos sine honore vacuos remisissent atque abjecissent: *Indignatus juravit per thronum et regnum suum, quod defenderet se de omnibus his*. Quare defenderet? Contra quem invasorem? Quia hoc ipso, quod regiones illæ mandato ejus contradicebant, potentia ejus insultare, adeoque aggressores esse ab ipso censebantur, et regni insidiatores, Judith c. I. Quisquis igitur suam voluntatem divinæ anteponit, videtur Deum verum e throno suo velle deponere, et idolum ali-

quod in eo collocare, sive ea sit Venus impudici-
tatis, sive Mars inimicitiae, sive mammona iniqui-
tatis, sive Bacchus ebrietatis, sive quis alius. Quae
sane gravissima Dei non solum injuria, sed etiam
derisio est: qualem SS. Trinitati irrogavit im-
piissimus Cosrhoes, quando in fano suo resi-
dens, haberi pro Deo Patre voluit, crucem Christi
bello captam juxta se loco Filii, gallum loco Spi-
ritus sancti posuit, apud Baron. anno 611. Quis
autem talem irrisionem ac contemptum non
omnibus suppliciis dignum pronuntiet?

Quid enim solent facere reges, quando quis il-
lorum coronae aut etiam conjugii insidiatur? Non-
ne omni tormentorum genere eum excarnificari
jubent? Sane Henricus VI. imp. insidiis quorum-
dam in Sicilia appetitus, cum eorum conatus an-
tevertisset, omnes miserabiliter cruciatis interfe-
cit. Alium ferventi aqua excoctum in canistro
pro missu ad suos remisit, alium in ingentem ro-
gum conjecit, alium culeo insutum in profundum
maris abjecit. Factionis principem, Jordanum no-
bilem Siculum (quod Constantiae imp. amasius
haberetur, munera ab ea accepisse et vicissim
misisse diceretur, ut deleto imperatore, ipse suc-
cederet) in sede ferrea candenti collocari, coro-
nam deinde aeneam ignitam ipsi imponi, et qua-
tuor clavibus affigi, ac tum demum hominem abire
jussit his verbis: *Habes, homo, coronam, quam
venatus es; nemo tibi invidet, fruere usque adeo de-
siderata re.* Is vero correptus vertigine, concidit,
et paulo post in miserabili illo diademate expira-
vit, Nicetas, l. II. de rebus Alexii Angeli; Cranz.
in Saxonia, l. VII. c. IX. Ergo insidiatores regni
fluxi et terreni, plurimisque miseris referti ita
cruciantur et plectuntur; quid merebuntur illi,
qui regi saeculorum immortalis coronam eripere
quoquo modo conantur? Quis jam miretur pec-
catores in gehenna aeternis ignibus uri, et omni
genere ludibriorum subsannari, cum coronae Dei
insidias moliti sint! Sapienter igitur monuit Py-
thagoras, ethnicorum sapiens: *Coronam ne carpi-
to.* Coronam regum intelligit; sed infinitas mag-
gis cave, quisquis es, o homo, ne carpas coronam
Dei, ne praecipua ejus violes. Quis ut Deus? ait
S. Michael.

CONCIO II.

CUR ANGELI JUVENILI FERRE SPECIE TANTUM
APPAREANT.

- I. Quia eorum dotes juvenum dotibus conformes. —
II. Quia vident juvenes maxime egere sua assisten-
tia. — III. Quia sciunt juventutem Deo maxime cu-
rae esse. — IV. Ut ostendant nobis, quales in resur-
rectione futuri simus.

THEMA.

Angeli eorum semper vident faciem Patris mei.
Matth. XVIII.

Videmus passim, ss. angelos non alia pingi
specie, nisi juvenili, speciosos, florentes atque
imberbes. Ac ne hoc quis tribuat licentiae picto-
rum, quibus quilibet audendi semper fuit aequa
potestas, intercedit S. Dionysius Areopag. qui
cap. XV. de cæl. hierarchia docet bonos angelos
ut plurimum juvenili forma apparere. Sic appa-
ruit Raphael angelus, ductor Tobiae, Tob. V. *In-
venit juvenem splendidum, etc.* sic angelus resus-
citati Christi nuntius piis mulieribus, Marci XVI.
*Viderunt juvenem sedentem, coopertum stola candi-
da.* Denique, si in aliis quibusdam apparitioni-
bus appellantur viri, intelligendum, quod virili
sexu, juvenes tamen, non barbati apparuerint, ut
docet Lorinus in psal. et alii. Habent ergo juve-
nes quod sibi gratulentur de angelorum quadam
similitudine, sed et alii omnes, quo sibi gau-
deant. Causas porro videamus, cur tali specie ap-
pareant.

I. Tali forma apparent, quia ipsorum dotes
cum juventutis, quam aliarum aetatum dotibus,
magis sunt conformes. Etenim primo, pura a
gravioris labe peccati fere est juvenis: (tametsi
enim infantes magis sint innocentes, eorum ta-
men innocentia virtus non est, sed natura; quia
cum rationis usu et libero arbitrio non conjunc-
ta). Ita etiam angeli una cum summo intellectu
summa sunt puritate praediti. Ut enim foeda et
impura omnium fugiant apiculae, sic angeli
abhorrent a turpi hominum vita. Secundo, juve-
nes praeter ceteris aetatibus perspicaciori sunt inge-
nio, et ad disciplinas perdiscendas aptiori, prop-
ter calorem sanguinis. Hinc dicimus Germani,
non addisci a Joanne, quod non discitur a Joan-
nello. Similiter et angeli mentem habent perspi-
cacissimam, et caelestis sapientiae non capacissi-
mam tantum, sed etiam cupidissimam. Tertio,
adolescentes sunt amabiles, blandi, mansueti:
nemo eos affari metuit, quin amamus potius. Vi-
ri, praesertim ignoti, timorem aliquem incutiunt
suo aspectu et affatu infirmioribus: adolescentes

minime: sed amorem, affabilitatem, amicitiam
spirant. Tales sunt angeli boni, gratiosi, amabi-
les, ad exhilarandum et solandum facti, pacem
denique spirantes. Quarto, juvenes sunt vivaces,
vegeti, celeres, excitati ad labores: unde *juvenes*
a *juvando* dicti, quia laboribus suis adjuvant se-
nes et parentes suos. Pari ratione et angeli viva-
cissimi et ad Dei mandata exequenda celerrimi
sunt (ideo alati pinguntur) nunquam lassescunt
aut deficiunt; ac quemadmodum juvenes pro
una avicula aut lepusculo capiendo plurimos la-
bores ac fastidia suscipiunt maxima cum volup-
tate, sic etiam angeli sancti pro una animula
quacumque immensos labores sine defatigatione
subeunt.

Jam vero si angeli Dei, propter istas juvenum
dotes, eorum speciem induunt, cum apparent,
quasi amore juventutis quadamtenus sibi similis;
quis dubitabit eos magnopere desiderare, ut et
ipsi juvenes angelorum speciem, quoad fieri in
terris potest, in se suscipiant. Amantis enim est
amatam sibi similem reddere. Hinc Jonathas Da-
videm cum tenerrime amaret, suis induit vesti-
bus, ut quasi alterum se aut fratrem suum effice-
ret, I. Reg. XVIII. Ergo primo, sicut angeli aver-
santur peccati impuritatem, praesertim impudi-
citiæ; ita decet juvenes velut terrestres angelos
eamdem velis remisque fugere. Angelus, qui in
persona Dei cum Agar loquebatur, non faciem,
sed dorsum ipsi interim vertebat. Ita enim tes-
tatur Agar: *Vidi posteriora videntis me*, Gen. XVI.
Bone Deus! Angelus qui carnem non habet, faciem
avertit a muliere, dum cum ea loquitur Dei man-
data: et juvenis carnis effrenis calensque san-
guine, vultus muliebres spectare audeat? Possunt
quidem angeli in assumpta carne inter homines
conservari, non tamen a carne mutari aut pati
quidquam: sic erimus angeli, si in carne quidem
constituti, nihil tamen a carne moveamur; quasi
ea non nostra, sed assumpta et aliena es-
set.

Secundo, quemadmodum angeli inter alia ne-
gotia, quae inter se et circa nos in terris agunt,
mentem interim in Deum semper intentam ha-
bent; ita optant ut juvenes, necnon omnes ho-
mines, semper in conspectu Dei versari se consi-
derent, quidquid tandem agant. Mirum hoc et
forsan impossibile videbitur alicui, simul atten-
dere ad Deum et ad res terrenas. At nonne testa-
tur Dominus angelos custodes, etiam dum invi-
gilant et adsunt clientibus suis, versari in cons-
pectu Dei? Itaque velut limaces aut testudines,
cælum suum et Dei conspectum semper portant
secum, dum ubique eum vident: ita ergo possu-
mus et nos inter alia negotia, si non continuo,

VI. PARS FESTIVALIS.

saltem crebro repetitis obtutibus mentem flecte-
re in Deum, ubique nobis praesentem. Sic filioli
parentem mensae assidentem, sic catelli herum
comitantes, identidem respiciunt: sic cum Deo
egit Abraham, cum eo semper ambulando; unde
illa ejus vox, Gen. XXIV. *Dominus, in cujus con-
spectu ambulo*: sic Elias, III. Reg. XVII. *Vivit Do-
minus Deus, in cujus conspectu sto*: et Elisæus, IV.
Reg. V. *Vivit Dominus exercituum, in cujus conspec-
tu sto.*

Tertio, sicut inter angelos contrariis etiam fun-
tionibus occupatos summa est concordia: ita in-
ter nos, etiam opposita studia tractantes, cupiunt
unionem et concordiam conservari. Quam diversi,
quam contrarii sunt inter se caelestium orbium
motus! Unus in occidentem, alter in orientem;
unus serius, alter citius tendit: et tamen inter
se maxime conveniunt, gubernati ab angelis,
juxta multorum sententiam. Ipsorum angelorum
multi millions sunt, et species pene innumerae:
inter eos tamen perpetua et summa concordia
est; unde Job XXXVIII. ait Deus: *Concentum
cæli quis dormire faciet?* hoc est, quis tollet aut
intervertet caelorum ordinem et symmetriam?
Quod si igitur hos imitemur, cælum inter nos
haberemus.

Quarto, quemadmodum angeli vivaces et exci-
tati sunt ad peragenda Dei mandata, et tuendos
clientes suos; ita cupiunt, ut nos quoque eorum
imitatione ferreamus amore Dei et proximi. Ra-
phael specie juvenis, comes Tobiae, invocatus in
auxilium contra immanem piscem, non ipse ar-
ripuit piscem aut extraxit, sed Tobiam animavit
ad arripiendam bestiam: *Apprehende branchiam
ejus, et trahe eum ad te*, inquit, Tob. VI. Et cur
hoc? Ut clienti suo hanc palmam cederet, si-
mulque animum adderet ad fortiora deinceps ag-
gredienda. Sic optant sancti angeli nos ab invi-
cem animari atque excitari ad patranda virtutum
opera, fugienda vitia. Cum aliquando S. Cuth-
bertus epis. Lindisfarnensis, adhuc puer, luderet
in campo cum aliis suis coetaneis, accurrit par-
vulus triennis, coepitque senili constantia dehor-
tari eum a ludis et jocis. Quod cum ille sperne-
ret, luget parvulus corruens in terram et lacry-
mans. Accedunt alii solantes eum, uti et ipse
Cuthbertus, rogans cur ploraret. Cui parvulus:
« Quid, sanctissime antistes et presbyter Cuth-
berte, et naturae et gradui tuo et contraria geris?
Ludere te inter parvulos non decet, quem Deus
etiam majoribus natu magistrum virtutis conse-
cravit. » Sic a ludo et luctamine cohibuit Cuth-
bertum, factum postea insignem ei sanctissimum
episcopum, ut refert ven. Beda, tom. III. in vite
ejus, c. I. *Quid hic dicemus? Homine an ange-*

Ius custos fuit iste parvulus? Si homo, utique ad hoc agendum ab angelo custode instigatus fuit; et decet certe, ut majores natu præsentent suis proximis, quod egit hic triennis puer; dehortentur, cohibeant, repellant, saltem a gravioribus peccatis: si angelus; decet etiam nos ipsum imitari, et hunc amorem impendere fratri, quem ille impendit homini, se inferiori.

II. Quia vident juventutis certamina maxime egere sua assistentia et opera. Qui alteri in certamine aliove opere suppetias ferre vult, ipsius assumit habitum, ne ei suspectus fiat, v. g. qui Austriaco duci succurrere vult in prælio cum novis copiis, Austriaca insignia et vexilla sumit. Jam vero nulla ætas tam periculosa est, tamque gravia sustinet certamina ac pericula, quam juvenus. Tunc enim sanguis, velut hostis intestinus, maxime fervet; foris et Satanas maxime insidiatur, et passim laqueos tendit; quia novit eam lubricam, cæcutientem et improvidam, ac sequi præeuntem, sicut aqua digitum in areola sequitur præcedentem. S. Ambr. de interp. Job c. VII. ait: *Adolescentia sola est invalida viribus, infirma consiliis, vitio calens, fastidiosa monitoribus, illecebrosa deliciis*, S. Chrysost. hom. V. in epist. I. ad Tim. appellat eam *equum indomitum, et voluti feram belluam*. Hinc denique juvenibus potissimum adhibentur pædagogi et præfecti, qui eos regant ac refrænent. Cum ergo in tam periculoso statu sit juvenus, angeli custodes in ea defendenda plurimum occupantur; quam si lucentur, ætatem consequentem facile conservabunt, juxta id poeta: *Quo semel est imbuta recens, servabit odorem testa diu*. Atque huc spectant verba Christi, in hodierno evangelio dicentis: *Angeli eorum*, quasi dicat proprii pusillorum (non utique solo corpore sed et animo; et horum multo magis) *semper vident faciem Patris mei*. Sunt vero adolescentes animo pusilli, judicio parvo, voluntate labili: quibus proinde angeli velut pædagogi maxime invigilant. Cujus rei typum exhibet angelus ille similis Filio Dei (adeoque specie juvenili) qui tunc descendit ad servandos tres sanctos juvenes in fornacem, quando ea inflammatisissima fuit naphtha, stупpa, pice et malleolis, seu vitium sarmentis; et quando Nabuchodonosor vehementissime iis iratus erat, Dan. III. Sic enim angelis custos tunc maxime assistit et opitulatur homini, quando in calore juventutis valde exæstuat, et quando eum dæmon summa invadit iracundia. Sensit hoc auxilium D. Aquinas, adhuc juvenis. in pugna illa, quam habuit cum impudica femina, titione a se fugata: cum enim victor se prosterneret in lacrymas, castimonie donum a Deo petens, ingressi duo eximii splendoris angeli, cin-

gulo renes ejus strinxerunt, et fomitem libidinis prorsus extinxerunt, ut in ejus vita, 7. martii.

III. Quia norunt juventutem et ætatem hominis teneram, a cujus institutione tota reliqua vita pendet, a Deo maxime amari et quæri ad obsequium ejus. Hinc primitias in v. t. agnos anniculos, vitulos, pullos columbarum, adeoque victimas ætate tenera potissimum offerri sibi voluit. Colligitur etiam ex eo, quod Joannem Christus velut juniorem et innocentem, et qui ei a pueritia servire cœperat, præ cæteris discipulis præcipue dilexerit. Quando igitur hæc ætas tam Deo cordi est, quid mirum si et angeli eam affectent et quasi æmulentur, assumpta ejusdem similitudine, ut eam Deo lucentur? Sic enim ipse Christus Dominus, ut duos ex hujus peregrinantes in Emmaus ad fidem perduceret, peregrini forma se eis adjunxit: Raphael speciem viatoris assumpsit, ut Tobiam iter facturum comitari et servare posset. Ruben Jacobi primogenitus, considerans fratrem suum Josephum plusquam cæteros a patre diligere, conatus est eum eripere e manibus fratrum, necem illi machinantium, et servare in cisterna sicca, donec patri incolumem restitueret, Genes. XXXVIII. Quid non facient angeli custodes, ut juvenes custodiant, quos tanto esse in pretio apud Deum vident? De Persarum rege Xerxe scribit Herodotus, l. VII. quod cum in Lydia reperisset platanum arborem pulcherrimam et amplissima specie, eam variis donis appensis adornavit, addito custode uno ex suis, qui immortales vocabantur. Quantum putamus, amavit hominem Deus, qui ei custodem attribuit ex immortalibus suis angelis! Hunc amorem expendent angeli, maximo amore nos custodiunt, juvenes præsertim, a Deo sic ornatos atque amatos. Hinc sanctæ litteræ sæpius commemorant juvenes pios et innocentes angeli præsidio servatos, ut Isaacum juvenem a gladio parentis, Gen. XXII. filium Tobie a devoratione piscis et dæmonio: Danielem in lacu a leonibus: tres juvenes in fornace Babylonica. Nec dubito quin pro iis ferventiores etiam preces interponant apud Deum, quod videtur ostendi posse ex parabola ficulneæ, quam, quia tertio anno fructum non attulerat, excindi herus jussit, Luc. XIII. Cur enim excindi jubetur ficus tam juvenula, non maturior triennio? Quia ea est natura ficus (ut ibi Corn. a Lap.) ut si tertio non ferat fructum, nunquam proferre solet. Quod ergo tertius annus est ficui, hoc est, juvenus homini. Primus annus est infantia, secundus pueritia, tertius adolescentia. Si in juventute non incipias amplecti virtutem, non amplecteris in senectute. Quid igitur cultor ficus illius ad heri præceptum? *Domine, inquit, dimitte illam*

CONCIO III.

GERMANI SINT MICHAELIS.

I. Honorem Dei et justitiam tuendo. — II. Superbiam calcando. — III. Scandala amovendo et impediendo. — IV. Maledicentiam cavendo. — V. Discordias tollendo et conciliando.

THEMA.

Quicumque humiliaverit se sicut parvulus iste, hic major est in regno caelorum. Matth. XVIII.

Non constat, auditores, quis fuerit iste parvulus, quem in medium statuit Christus ad exemplum discipulorum. Fuit absque dubio innocentissimus puerulus, veluti quidam angelus. Ego, pro exemplo et imitatione vestra, statuo vobis in medium caelestem quemdam parvulum S. Michaellem. Parvulum dico, quia humillimus fuit, et sua humilitate Luciferi superbiam stravit, ideoque ad summum angelorum principatum jure evectus est. Hunc vos imitamini parvulum, si in caelo esse magni vultis et vos imprimis Germani. Vulgo enim de Germanis, maxime rudibus et illitteratis, dici solet: Est Germanus Michael. Utinam non omnes tales Germani! Michaelis, inquam simus! Tunc enim in caelo utique fieremus. Sed qua ratione tales evadere possumus? Audiamus.

I. Honorem Dei et justitiam tuendo, prævaricatores puniendo; quod in primis principum et gubernatorum, qualis Michael est inter angelos, officium est, Michaellem angelorum principem, adeoque primum etiam e seraphinis esse, satis ostendit prælium ejus cum Lucifero: et Ecclesia, quæ eum *præpositum paradisi* appellat. Quid autem *seraphini*, nisi *ardentes*? Arsit Michael zelo, quando honorem Dei sui contra Luciferum defendens, exclamavit: *Quis ut Deus?* simulque eum caelo exturbavit. Unde B. Petrus Damiani, epist. VI. ad Nicolaum Pp. zelum honoris Dei *angelicam falcem* appellat; et qui illum habent, angelos Dei, amore ardentem se demonstrant. Sic enim in parabola, Matth. XIII. dicunt servi, id est, angeli: *Vis imus et colligimus ea? zizania videlicet*. Quales imprimis esse decet rectores, exemplo Davidis, qui Psal. C. ait: *In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem*, hoc est, tempestive et summa vigilantia studui expurgare civitatem, in qua Deus colitur, ab impiis. De eodem celebratur S. Engelbertus archiepiscopus Colon. qui nomine Friderici imp. adhuc impubis, imperium gubernans, tanta justitia et sapientia rem egit, ut vias omnes ecuras redde-

et hoc anno, aum fodiam circa illam, et mittam stercora. Quis ille cultor vineæ? Angelus custos, ait quidam recens doctor (p. Bened. Fernandus, in c. XXXII. Gen. sect. X.) *qui pro illo, quem custodit, homine intercedit, qui vitam peccatori ad poenitentiam petit et impetrat producendam, qui opem suam et industriam in excolenda ficulnea sedulo collocandam pollicetur*. Fodit ille circa nos, quando variis inspirationibus, consiliis, impulsibus, impedimentis remotis, apposis auxiliis ad bonum promovet: mittit stercora, cum timorem aut pudorem injicit, sedos aliorum lapsus ostendit, etc.

IV. Ut demonstrent nobis, æmulis suis, quales post resurrectionem in caelo futuri simus; nimium velut juvenes, angelici semper florentes, speciosi, splendidi, agiles, vegeti, hilares, liberi, immortales. Quod indicavit Christus, cum dixit beatos fore sicut angelos Dei, Matth. XXII.

Primo, ergo quis nescit juvenes vitam degere liberam ab omni sollicitudine? Sic erimus in caelo: *Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra*, Apocal. XXI.

Secundo, quis nescit juvenes delectari rebus jucundis, vestibus multicoloribus, aviculis variegatis, ludis, recreationibus, ambulationibus? Omnibus hujusmodi deliciis, imo longe sublimioribus, perfundemur in caelo: *Torrente voluptatis tuæ potabis eos*, Psal. XXXV.

Tertio, quis nescit juventutem esse ætatem temperatissimam, sanissimam, robustissimam? Tales erimus in caelo, semper sani, vegeti, virentes. Audite quantum recrearit aspectus unius angeli piam quamdam feminam. « Erat vidua quædam venerabilis, quæ importunis precibus petebat a S. Lydwina virgine Schiedamensi, ut sibi angelum ejus videndi copiam a Domino impetraret. Annuit virgo sacra, monuitque viduam, ut clauso ostio, secum in precibus persisteret. Et ecce adest angelus incredibilis pulchritudinis splendore coruscans; adeo ut ex ejus conspectu ineffabili gaudio perfusa vidua, prorsus in amorem pulchritudinis illius absorpta esset. Cumque angelus rogatu Lydwinae oculorum obtutum in eam defigeret; animus viduæ tam vehementi amoris flamma exarsit, ut cibi potusque penitus oblita, a lacrymis præ nimio gaudio temperare non posse. » ita Lipelous, in vita Lydw. 14. april.

reta prædonibus ac militibus, et mercatori salvum conductum petenti, aliud nil præter chirothecam suam dederit, pro signo ostendendam, si qui eum invaderent, dicens se damnum omne de suo resarturum, si quid in via a prædonibus pateretur. Refert Cæsarius, in ejus vita, apud Sur. 7. nov. Recte angelico vocabulo dictus Engelbertus, quia angelico zelo plenus. Sic purgavit et Michael cælum a prædonibus angelis, sic pacavit imperium Otho III. imp. tribus proceribus, bonorum alienorum directoribus, eruendo oculos, teste B. Petro Damiano, epist. l. VII. epist. XI. uti dixi alibi.

II. Superbiam calcando; et quidem tanto magis, quanto quis major est, juxta id Ecclesiastici III. *Quanto magnus est, humilia te in omnibus.* Sic enim et Michael, cum esset princeps inter angelos, humilitate præcelluit, eaque fastum Luciferi calcavit; quem idcirco pedibus premere pingitur. Ratio est, quia qui magnis donis præditus est, multorum invidiæ obnoxius est; debet igitur se modeste gerere, ut invidiam declinet. Primo, cogitet quis olim fuerit. Indorum gens quædam in regno Mogor more receptum habet, ut si quando e tonstrina aliquis in sublimem honorem erigitur, præferat semper instrumenta suæ artis. Quod etiam probare visus est Deus, cum Moysi in ducem populi electo illam ipsam virgam, quia socer sui oves prius rexerat, pro sceptro utendam dedit. Æthiopum christianorum antistites non crucem modo, sed et vas aureum terra referunt sibi præferri curabant, ut ea inspecta, vilitatis et mortalitatis suæ meminissent, Sabell. l. VIII. Enn. X. Amicus episcopus Aquilæ et cardinalis a Paulo II. creatus, patris imitatione opilio fuit qui, ut in tanta gloria suæ humilitatis memor esse fastumque calcaret, agnum cum libro insignibus sui gerere voluit, Hieron. Carimbertus, lib. II. de vitis pontificum.

Secundo: « Cum augentur dona, rationes etiam crescunt donorum. Tanto ergo humilior, atque ad serviendum Deo promptior quisque debet esse ex munere, quanto se obligatiorem esse conspicit in reddenda ratione, » inquit S. Gregorius, hom. IX. in evangel. Nemo insolescit facile quod multa sibi credita sint, quia multa reddere debet.

Tertio: « Ut in navigiis, qui vacuum habent navim, non metuunt piratarum insultum, sed qui onustan habent; sic et diabolus non adeo persequitur peccatorem, sed justum, cui multa sunt opes. Quanto major ergo es, tanto magis submitte te ipsum, » ait S. Chrysostomus, hom. IV. in id Isaia: *Vidi Dominum.*

Diogenes videns Platonis aulæ et peristromata pedibus ea calcavit. Causam rogatus. *Fastum*

Platonis calco, inquit. Sic calcet mundi fastum pius Germanus, uti S. Michael calcavit fastum Luciferi.

III. Scandala amovendo et impediendo. Ad hoc prævit nobis S. Michael, quando resistit diabolo, prodere volenti corpus Moysis, ut pro numine coleretur ab Hebræis, uti docent communiter interpretes in epistolam Judæ. Hanc enim ob causam videtur Deus voluisse, ut locus sepulcri ejus esset incognitus, Deut. XXXIV. Idem archangelus putatur fuisse, qui obstitit Balaamo, pergenti ad ponendos laqueos Hebræis, filias scilicet Moabitidas; quando stricto gladio ei minatus fuit, Num. XXII. Erat enim Michael præpositus synagogæ, sicut nunc est Ecclesiæ. Hunc in modum qui bonus Germanus esse vult, scandala non modo non det, sed nec dari ab aliis permittat. Sic egit imprimis Moyses, vitulum aureum, Hebræorum scandalum, confringendo et in cineres redigendo Exod. XXXII. Ezechias: *Confrigit serpentem æneum, quem fecerat Moyses; siquidem usque ad illud tempus filii Israel adolebant ei incensum,* ut dicitur IV. Reg. XVIII. Sensim enim populus pro numine eum amplexus erat. Atque ut nihil omnino divinum in eo fuisse doceret, nomen ei mutavit, et appellavit eum *nohestan*, id est, *æs*: seu ut est in Hebræo, *nechustan*, id est, *ærum*, ut eodem capite. Addit Eusebius, apud Anastas. Nicenum, sustulisse Ezechiam libros Salomonis de curatione morborum propterea quod inde sumerent morborum medelas, et nihili facerent a Deo petere curationes. Constantinus M. episcopus quorundam libellos contentiosos (uti notum) combussit, ne perfecti scandalo forent. Carolus M. cum in aula sua quotidie pasceret duodecim pauperes, ad honorem duodecim apostolorum, ubi intellexit Aigolandum Saracenorum principem ad se invitatum, in ipsis scandalizatum, quominus religionem christianam amplecteretur, eo quod ipsos humi sedentes et sordide vestitos cerneret; mox satagit huic quali scandalo occurrere, eosque melius vestivit, ac honestiore loco discumbere voluit, Sabell. l. VIII. Enn. VIII.

Idem faciunt nunc angeli custodes: facientque ultimis temporibus, cum: *De regno Dei colligent omnia scandala,* Matth. XIII. Quis non ambiat imitari angelicum hoc munus?

IV. Maledicentiam cavendo. Cavet certe S. Michael, etiam contra dæmonem in prædicto casu, quando is revelare voluit corpus Moysis. Audite S. Judam de hoc loquentem: *Cum Michael archangelus cum diabolo disputans altercetur de Moysi corpore, non est ausus judicium inferre blasphemix* (hoc est, maledicere, dicendo, verbi gra-

tia: Vale, maledicte Satan: abi, iniquissime, in tartarum); *sed dixit: Imperet tibi Dominus.* Distinxit S. Michael inter naturam dæmonis et malitiam ejus. Natura ex se bona est, quia Dei creatura: ad hanc ergo respexit, unde ei maledicere noluit. Alcon sagittarius videns filium a serpente involutum, arcu arrepto, serpentem interfecit, puero illæso, teste Victore, l. XVI. c. VIII. Item faciant et Germani; abstineant imprecationibus et maledictis; distinguant inter homines et vitia: hæc, non illos persequantur: noverint hominem imaginem Dei formatum; unde qui ipsi maledicit, Deo maledicit.

V. Discordias tollendo et discordes conciliando. Prævit ad hoc S. Michael. Cum enim angelus Persarum et alter angelus Hebræorum præses, Gabriel, amice inter se disceptarent duodecim diebus, quamdiu voluntas Dei nondum eis perspecta fuit, pro Hebræis in captivitate Babylonica detentis, et hic quidem reduci eos vellet, alter vero remanere cuperet, venit Michael, et diremit controversiam, Dei voluntatem eis exponens, ut reducerentur Hebræi, sicut habetur, Dan. X. Dæmonum est pacem turbare et animos dispergere; angelorum est pacem facere, et animos congregare. Unde: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur,* Matth. V. Talis inter alios fuit celebri exemplo S. Theodosius cœnobiarcha; qui cum dissidium duorum fratrum verbis conciliare non posset, supplex ad eorum pedes se abjecit, et tandiu in terra coram eis jacuit, donec ad pacem redirent, in vita, apud Sur. 11. jan. Sed Germanos videamus. Tigurini duo fortunas suas litigando attriverant. Alter eorum cordatior suam et adversarii dementiam sero tandem perspicens, armatus cum filio ad ædes adversarii descendit. Is ad vim repellendam cum servo accurrens, causam adventus rogat. Tum ille: Et religione sacrosanta et privatis incommodis adductus, contentionem tanto jam tempore magno utriusque nostrum cum discrimine alitam et conservatam, depositurus adsum. Filium habeo animo probum, manu strenuum: ei filiam tuam bene moratam virginem in connubium depono; ut his veluti obsidibus benevolentia mutua sanciat. Inexpectata adversarii mansuetudine obstupescens alter, amicis convocatis, filiam suam adversarii filio despondit, sicque in amicitiam transiit inimicitia, Joan. Paulus, in jocoseriis. Hæc et similis ratio optima et germana foret consiliandi inimicos. Quid? In novo orbe deprehensæ sunt insulæ, inter quas si bellum incidat, honestissimus est et habetur, qui pacem ab hoste rogat; alter scelestus et in commune hostis, qui rogatam negat: indignissime etiam

ferunt, si hostes in postulanda pace eos anteverterint, ut refert Ludovicus Vives, in epist. ad Joan. episcopum Lincolnensem. Si hoc gentes a fide alieni, quid agant Christiani?

Ergo, auditores: *Si conversi fueritis et efficiamini sicut Michael, vere Germani eritis, et majores in regno cœlorum.*

CONCIO IV.

ASTROLOGIA JUDICIARIA REPROBATUR.

I. Est temeraria. — II. Est stulta. — III. Est impia. — IV. Est exitiosa. — V. Est odiosa et fraudulenta.

THEMA.

Michael et angeli ejus præliabuntur cum dracone.
Apoc. XII.

Sanctus Joannes, Apoc. XII. recenset executionem perquam funestam Michaelis contra draconem, serpentem antiquum. Causam delicti explicat Isaïas, c. XIV. Lucifero dicens: *Dicebas, in corde tuo: In cælum ascendam; super astra Dei exaltabo solium meum; ascendam super altitudinem nubium; similis ero Altissimo.* Sceleratam hanc vocem indigne ferens Michael exclamavit: *Quis ut Deus? et hoc quasi telo ex Dei mandato dejecit Luciferum in abyssum, factaque est in cœlo pax.* Videtur draco ille, seu serpens antiquus, licet jam dejectus, adhuc moliri id quod initio suæ creationis machinatus est; et quia ipse per se non potest, per suos saltem asseclas et servos, super astra velle ascendere, per astrologos judicarios videlicet; serpens, inquam, ille antiquus, qui in paradiso parentibus nostris instillavit appetitum scientiæ boni et mali diviniæque similitudinis: *Eritis sicut dii.* Verum frustra est, nec tolerat hoc Michael. Quare draco ille debellandus et exturbandus est. Quod antequam fiat, prius ejus delictum examinandum est, tum sententia ferenda. Homines sunt isti astrologi, qui pœnitere et immutari possunt; non angeli. Quare proponamus eis delictum eorum, si forte respiscant.

I. Luciferi conatus fuit temerarius; ut patet ex ejus voce: *Similis ero Altissimo.* Quanta enim temeritas, cum Deo velle se comparare, ejusque thronum occupare! Temerarius etiam est conatus astrologorum; quia præsumunt, scire quæ Dei solius est nosse. Deus enim ex præscientia futurorum contingentium demonstrat suam deitatem, Isa. XLI. *Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, et sciemus quia dii estis vos.* Præsumunt scire quæ nec dæmones norunt, qui tamen totum stellarum orbem perambulare et inspicere possunt. Fatetur enim ipse Porphyrius ethnicus,